

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Pegepind til den ny Abc

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Pegepind til den ny Abc", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_304-txt-shoot-idm103.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Pegepind til den ny Abc.

Dannevirkes Læsere veed, at jeg i Aar har besluttet mig til at lege lidt med de Smaa, og er beredt paa hvad der i en saadan Leeg kan møde. At jeg ikke gør det, fordi jeg ikke gider gjort eller kan gjøre Andet, maa enten mine Læsere vide, eller det maatte være unyttigt at forsikkre, at Æren der er at vinde ikke frister mig, vil man vel troe, men at det var gavnligt, hvis de Smaa kunde lære lidt mores, vil ingen fornuftig Mand nægte, og jeg anseer det derfor som et Offer den alvorlige Skribent maa bringe, at udsætte sig for endeel smaa Ubehageligheder, ved af al Magt at bekæmpe Drengeriet. At nu i Literaturen kan gives meget gamle Dreng, det veed man, thi Dreng er der enhver Fusker, enhver som letsindig og letfærdig behandler den store, alvorlige Syssel, at tale paa Prent til det hele læsende Folk, og om mueligt, til ufødte Slægter. Men, der er i de sidste Aar udruget en Dreng-Flok, som, lige fattig paa Evner, Aar og Kundskab, med denne Fattigdom forener en Kaadhed og Indbildskhed, en Næsviished og Ligegyldighed for Sandhed, som, hvis den fik Roe til at voxte, og udbrede sig blandt de unge Studerende, maatte have de fordærveligste Følger, gjøre det Alvorligste Mennesket har og Skribenten skal befordre: Religion, Poesie og Videnskabelighed, til et Drengespil, forvandle Alt til det meest forvirrede Chaos. At bevise dette, 418 behøves ikke, da hvert alvorligt Menneske føler det er sandt, og nytter ikke, da Drengene kun lee ad Alvors-Tale, og har netop i den kaade Latter deres eneste Styrke; om Øvrigheden vilde stræbe at sætte Grændser for dette Uvæsen, det hjalp ikke heller, thi det er en Virkning af Tidens Aand, som kun ved aandig Kraft kan kues, og vilde blive des farligere, jo mere den ved verdslig Magt standsedes i sin *Yttring*. Efter min fuldeste Overbeviisning er da Satirens Vaaben de eneste, som her kan føres med Held, naar de bruges med Reenhed, svinges, ikke af Lyst til at saare og vække Latter, men med inderlig Harm og Sorg, thi kun disse Vaaben bide paa de lattermilde Dreng, kun da, naar de over mandig Latter i Sandheds Navn, maa glemme deres, kun da føle de deres Afmagt, kun da tør man vente, at de enten kaare en alvorligere Stræben, som kan gjøre dem til Mænd, eller i det mindste holde Tand for Tunge, hvor Mænd skifte Ord. Hvorvidt nu jeg er skikket til at føre disse Vaaben, det maa Tiden vise, men prøve det bør jeg, da jeg er mig den gode Villie bevidst, da jeg alt i ti Aar har beviist, at jeg baade har Evne og Lyst til at gjøre noget Bedre, da Intet af Alt hvad Drengene kan sige og gjøre, er i Stand til at rokke en Fier i min Hat, med mindre deres Aand skulde seire, og i et Publikums Øine der kunde finde dem store, vilde jeg ansee det for min største Ære at synes ingen Ting.

Det var Heibergs Julespøg og Nyaarsløier, 419 som bestemte mig til at begynde paa, hvad jeg længe har havt i Sinde, men naturligviis helst opsatte saa længe mueligt, for at see, om det kunde undgaaes, da jeg baade har meget andet at bestille, og gjerne vilde undgaae et Drengelag, hvor man nok veed hvad der vanker. Imidlertid, hiin Bog bestemte mig, ingenlunde fordi den nappede i mig, og vilde gjøre mig til en Skygge eller et Ekko af Reiser, thi det kunde jeg smile ad, som ad Paralel-Stederne i Aandernes Maskerade, og vel i Alt hvad de slet maskerede Dreng har stukket i; nei, men den bestemte mig, fordi Heiberg, som man siger skal have ret gode Anlæg, og som i al Fald dog har prøvet paa at gjøre Noget, i denne Bog fremstillede Dreng-Spiloppet i en vis Heelhed, saa det endog tegnede til en Parodie paa Giganternes Himmelstorm, og fordi den skulde være et Hoved-Angreb paa Ingemann, en Digter, som man vist ikke skal sige, jeg har forgudet, men som dog virkelig har gjort Noget man skal *respectere*, og som, uden at fortørne Nogen, gaaer med ædle Følelser og Forsætter sin stille Vei, en Digter, som, efter min fuldeste Overbeviisning, endnu ikke er, hvad han kan og vil blive, som har viist at selv overdreven Roes ei gjorde ham forfængelig, som upaatvivlelig af Alt kan mindst bære Miskjendelse og Forhaanelse, og som ei ustraffet maa forhaanes af Nogen, end sige af dem der ikke ere værd at nævne. Derfor erklærer jeg herved i Prosa, som paa Riim, hvem der offentlig forhaaner Ingemann som Digter, skal have med mig at bestille, og *ingen Dreng* skal herefter ustraffet vove at laste hans Værk; han er en besynderlig duftende og sjungende Blomst i Skoven, han er sig selv en Gaade, hvad han fattes og hvad han feiler, veed i det mindste Drengene ikke, og hvad der ene i sin Udvikling kan helbrede og styrke ham, den dybe, rene Længsel efter Aanders Kiærlighed og Sphærers Harmonier, *den* er det, de angribe og haane, det Eneste som gjør ham til Digter, vil de true eller drille ham til at forsage, hiin forborgne Aand, der i hans Sang som i Naturens Blomster-Rige røber sig ved Duften, men synes at forsvinde, saasnart den vil paatage sig en Skikkelse, den vilde de, om mueligt, forføre ham til at foragte. Her er ikke Stedet til at sige Stort om den besynderlige Aand, 420 men, ligesom hele Ingemanns Bane viser en naturlig Hang til *Allegorien*, saaledes tør jeg nok sige, at hans Aand kun i den vil finde sin rette Skikkelse, og i saa dunkle Egne, som Allegoriens endnu ere, kan enkelte Misgreb vist ikke undre den Forstandige, eller forføre ham til at nedsætte Bestræbelsen, end sige, at Man, som alle de der have recenseret Ingemann, skulde søge at forvilde ham fra den Vei, hvorpaa han ene kan finde hvad han søger.

Altsaa, jeg fandt, at Heibergs Bog opfordrede dem til at tale, der vilde bidrage til at kvæle *Dreng-Aanden* i Tide, det er i Fødselen, og jeg fandt at hele Bogen kunde betragtes som et Nyaarsvers til bemeldte Dreng-Aand, hvori *den* spaaedes Guld og grønne Skove, og alt Andet, Godt og Slet, Reent og Ureent

Undergang med det gamle Aar i det atlantiske Hav. Derfor benyttede jeg i mit Riimbrev Bogen, som hvad den var, en Allegorie paa Dreng-Aandens Fødsel, overladende det til Forfatteren at tage sig saa meget og saa lidt deraf, som ham behagede, der er ikke et eneste Træk, som jo kan anvendes paa Dreng-Aanden i det Hele, har H. i dens Tjeneste skrevet sin Bog, maa han naturligviis overalt finde sig truffet, har han derimod skrevet den *som Parodie*, da maa det glæde ham at see den forklaret i mit Riimbrev.

H. har nylig udgivet et lille pædagogisk Forsøg, som jeg her vil pege paa, saavidt jeg kan røre ved det, som en *Parodie* paa Dreng-Aanden; er det skrevet i den Mening, vil ogsaa min Pegepind fornøje ham, hvis ikke, da kan jeg ikke hjælpe ham; rolig og stadig, med mit Maal skarpt i Øie, fortsætter jeg min Gang, at være ung og ufuldkommen, er ingen Brøde i mine Øine, og jeg er selv begge Dele, men at være en kaad, næsviis og uvorn Dreng i Literaturen, det er en Brøde mod Sandhed og boglig Konst, som man vel skal kunne tilgive, naar den angres, men aldrig, naar den som i vore Dage, er en smitsom Syge, lade gaae ustraffet af. Hvem der vil, maa løbe for Dreng, men jeg vil staae og see hvad de kan gjøre mig.

Grunden, hvi jeg vil pege paa den Tingest, er Godhed for de Smaa, da jeg ikke nænner at lade dem blive i mindste Vildfarelse om, *hvem* 421det er Abeceten har til Bedste, og naturligviis er min Commentar kun et Forsøg i Conjectural-Critiken, hvor jeg, efter lovlig Skik, ikke bryder mig stort om, hvad Forfatteren har meent, naar jeg kun faaer min Mening ind i hans Ord, men derfor er det intet Bedrag, deels fordi jeg selv siger det, og deels fordi man veed, det hændes let en Digter, at hans Værk er klogere end han.

Min Hypothes er da, at H. i Julespøgen har villet parodiere hele det litteraire Dreng-Væsen, og i sin Abc de Smaaes Harme over mit Riimbrev, en Hypothes, som jeg tør sige er hverken vanærende for hans Hoved eller Hjerte, og som paa den allernemmeste Maade lader sig gennemføre, men for ikke at falde i Commentatorernes almindelige Feil, vil jeg overlade *det* til Læseren, og kun berøre, hvad der stærkest taler for min Hypothes, og med det Samme give et lille Bidrag til de Smaaes Psychologie. Jeg vil ikke opholde mig ved Omslaget, skjøndt jeg der seer en god Finte til de smukke Titelblade, hvor somme af de Smaa stak Piben ud, men kun bemærke, at man i Klageverset virkelig finder Piben, skiøndt den naturligviis har faaet en anden Lyd. Titelbladet er aabenbar Parodie, paa det nær om Gedebukken, hvor Digteren ligefrem snerter de Smaa, som har Skiæg paa Hagen, og derfor, skiøndt de ere Grønskollinger i Grunden, gjøre sig vrede, naar de faae Dreng-Confect.

Forberedelsen er en, vel langtrukken, men høist træffende Caricatur af de Smaaes Manifeste, hvori de *gjør* ingen Ting *vitterlig*, uden at de har bidt Hovedet af Skam, og *tør dutte* hvem det skal være, som om hver Mand havde vogtet Sviin med dem, og at de har faaet Noget, som ikke smagde godt, men tør ikke sige, *hvad* de have faaet og *hvor* de fik det, fordi de veed, at saa leer Folk ad dem, og siger: ja saa! saa det var jer, der fik lidt for nichts wissen! I det Enkelte maa jeg anmærke de drøieste Hip, de Smaa paa en lidt forblommet Maade faae, og et af dem er det upaatvivlelig, at Digteren lader dem i Arrighed byde mig et Par af Clauses, og forlange min Qvittering. Selv de smærreste Smaa vil sagtens finde dette Træk overdrevent, da de neppe vil være bekiendte, at beile til den Infallibilitet, man beviser med Næverne, og finder gien422drevet af Riset, men det skader ikke Effecten, og *for* dens Skyld tilføier jeg følgende General-Qvittering:

At velbemeldte Smaa,
Ifald de kunde naae,
Mig gjerne vaske vilde;
Derfor jeg Sort paa Hvidt,
Dem give skal saa tit,
Som *Krukken* gaaer til *Kilde*.

Den anden Mærkværdighed finder jeg i Underskriften: 25 Aar gammel, som vel seer lidt tosset ud, men dog kan blive ganske moersom, naar man indbilder sig, at det skal være den sammenlagde Alder af en Snees *Aars-Unger* i Literaturen, med en Abc-Pog til *Oldermand*, thi da ligger det Fine deri, at Tallet vel bliver meget højere end mit, at see til, men at der i Grunden, fordi Aarene, saavel som Hovederne, der lægges sammen, ere de *selvsamme*, kun kommer en Abecedarius ud af det Hele.

Denne Abecedarius compositus er det nu Digteren i det Følgende prostituerer, ved at lade ham komme med sin Abc og lege min Skolemester. At alle Bogstaver og Tal, med Ab og Eb og fem Gange Ve findes præntede, synes vel overflødig, da Abecedariusen tydelig stikker frem i hvert Ord, men det forhøier dog Illusionen, og er et ganske sindrigt Billede paa hvad de Smaa byde os som Maskerader og Contraster, Recensioner, logiske, æsthetiske og filosofiske Afhandlinger, hvormed de vil begynde vores Underviisning forfra, og bilde sig ind, at det Ab og Eb, der er nyt for dem, skal ogsaa være det for os. Trykningen af alt det er upaatvivlelig ligesaa overflødig som Alphabetets her, da et Par Linier i Athene, med de Smaaes Navne under, kunde gjøre Sagen klar, men derfor endes ogsaa Stavningen med fem Gange Ve, som jeg anseer for at sigte til det retmæssige *Vee*, hvormed et saadant Skolemester-Skab unægtelig maa ende, hvordan det saa gaaer.

Nu følger den moralske Læse-Øvelse i Prose, der er som Fod i Hose, og falder ganske naturlig, naar man antager, at Digteren har lagt an paa, at fremstille en faderlig Dreng in puris naturalibus, i sin hele Kaadhed

og Næsviished, Nøgenhed og Dumhed. Her spiller naturligviis Digte423ren de Smaa adskillige slemme Puds, som jeg kortelig maa pege paa.

Et saadant er det unægtelig, naar han lader den Lille pukke paa, at han er Student, indkaldt til anden Examen og begyndende Skribent, thi man veed, at de Smaa sædvanlig sætte en Ære i, aldrig at komme videre end til anden Examen, og aldrig at komme videre som Skribenter, end de vare, da de begyndte, ventelig fordi man ikke skal faae Anledning til at tænke, at hvad der voxer er ikke stort endnu, og hvad der gaaer videre, har ikke naaet sit Maal. Denne meer end latterlige Fornemhed, hvorved de Smaa, i al Magelighed, indbilde sig at vinde det Eneste de tragte efter: *Skin* af Genialitet og fødte Digtere, som ikke duer til nogen Verdsens Ting, kunde neppe gøres mere latterlig, end ved at lægges i Munden paa en Pog, der leger Skolemester for en Mand, som, skiøndt han ikke, efter Verdens Dom, har spundet Silke ved Brødstudier, dog, under dem har spundet, hvad de Smaa vist før skal hænge sig i, end *rykke over*, og finde, at er det *Væv*, da er det dog en Spindel-Væv, som Fluere ei ustraffede skal gantes med.

Et andet Puds, der falder endnu mere i Øinene, og knap behøver at peges paa, er det Digteren spiller de Smaa, ved at tilstaae mig Anlæg til at blive en meget anseelig *Slagter*, thi det aabner kun bedrøvelige Udsigter for hvem der i mine Øine ere *Kalve*, om de saa end imidlertid naaede deres høieste Vext og rigeste Fylde. Intet Under da, at herpaa følger et dybt Suk ved Betragtningen af det korte Livs Julemærker, og jeg skal aldrig nægte, det er mit Haab, endnu som Mand, at opleve den Dag, da de Smaa ere baade døde og begravne, saa Ingen kommer dem mere ihu.

Purkens Klage over at jeg snakker, som om jeg havde Grød i Munden, saa han kun forstaaer det Halve, maa jeg pege paa, blot for at anmærke, det er paa en Maade vittig sagt, thi naar jeg snakker med de Smaa, har jeg ganske rigtig i Munden, hvad de har lidt høiere oppe, og nødes dertil, just for at de dog kan forstaae det *Halve*, det Hele kan først med Tiden blive dem klart.

Advarselen om ikke, *for silde*, at lege med 424lld og Lys og Satire, er saare naiv, thi at den, Purken kalder Tærsker og Slagter, *ikke leger* med Sligt, veed man, den Lille har da ventelig af Erfaring lært, hvad han ikke vilde troe paa sin Ammes Ord, og hvem der kiender Jule-Spøgen, husker vist baade paa Digteren og Brand-Majoren.

(Fortsættes.)

N. F. S. Grundtvig.

433

Pegepind til den ny Abc.

(Slutning; see forr. No.)

Dette kan være nok til en Prøve paa, hvordan de Smaa faae deres Text læst i *Prosa*, og nu komme vi da til Rimene, hvorom Folk siger, at skulde Noget i Abeceten være vittigt, maatte det være dem, men jeg vil, for Digterens Æres Skyld, haabe, de *skulde* være yderlig dumme, en Parodie paa de Smaaes rimede Grovhed, lette Satire, fine Vittighed, og overalt paa deres *komiske* Poesie. Man kunde om disse Ting eller Uting skrive en ganske artig lille Afhandling, men her maa det være nok, at pege paa, hvordan de Smaa bære sig ad, naar de vil være vittige. At de har *Barnet*, kun ikke det artigste, som en *Rose i Ærmet*, og som en *Kiærminde* i *Kalve-Krydset*, kan man umuelig tvivle om, naar man seer, hvor tro og udelukkende de copiere det efter Naturen, thi hvem har ikke mærket, at paa og *for* de Smaa snakker Alting, og at de snakke frisk væk om Alting, baade Løst og Fast, op ad Stolperne og ned ad Væggene! hvem har ikke seet dem med stor Fornøielse tutte i en Flaske, eller *brumle* i en *Støvle*, og da bilde sig ind, de vare forfærdelig vittige! hvem har ikke hørt dem, naar de fik Utak, og kaldtes med deres rette Navn, svare kiækt: det kan du selv være, nei du er uartig, du er en Abekat, du er det Altsammen selv, og du skulde have Dada, o.s.v. o.s.v.! Hvem 434er saa ubekjendt med Modens og Athenes Børn, at han ikke veed, de i Alskens Vittighed ligne hinanden paa et Haar, saa at, naar man læser de Smaaes Bøger, finder man sig indtryllet i Amme-Stuen, og naar man kommer udenfor en Amme-Stue, veed man ikke ret, om Smaa-Folkene derinde dictere eller declamere, forfatte, eller øve sig i at læse! Hvem veed endelig ikke, at det times saavel de blot eloqvente, som de tillige literaire Smaa, at der stundum falder dem et Ord af Munden, som vi maa smile ad, enten fordi det, naar de selv forstode det, virkelig var vittigt, eller fordi det i en anden Forbindelse, som just falder os ind, vilde være det, eller fordi det lægges i Munden paa en Flaske, en *Støvle*, en *Kjødspølse*, som vi i en Hast synes har bragt det vidt, naar den blot faaer Munden op, eller endelig fordi det er reent splittergalt. Med disse unægtelige

Bemærkninger for Øie, skal man vist finde, at ligesom det Umælendes Vittighed blev stillet til Skue i Julespøgen, saaledes er de Smaaes Vrængerie her sat i Gabe-Stokken, og det er ret passende, at lade Purken betjene sig af gamle Riim, thi saaledes veed man de Smaa har for Skik, at tage Andres Vers, gjøre dem gale, og saa give dem ud for original Satire.

For at nu Ingen skulde tage Feil af Digterens Hensigt med Versene, har han meget aabenhjertig kundgjort den i Fortalen, som lyder saa:

*See her, Barnlille, vises dig
Hvorledes Grovhed ofte spildes,
435Lær nu at være skikkelig,
Og ei af Arrighed forvildes!
Saa tidt du husker Versene,
Saa vil du dig anstændig tee.*

Hvor sandt og træffende dette er sagt, vil jeg nu pege paa, i det jeg mønstrer bemeldte Riim, og jeg vil da først trække det ud, der burde være Fløimand, fordi det giver os Grebet paa dem alle, følgende nemlig:

En Tosse skriver paa hver Side
En halv Snees Skjældsord maa I vide,

thi i Skiældsord bestaaer aabenbar alle Rimenes Vittighed, naar de skal anvendes paa mig, og det viser at Digteren, som da før er bemærket, har særdeles Anlæg til at spille de Smaa, thi de stakkels Børn, som ikke veed Forskiel paa Høire og Venstre, veed naturligviis ikke, at hvad der, sagt til dem, kan være en meget lovlig Omskrivning af deres rette Navn, sagt til Andre kun er tomme Skiældsord og grove Ukvemsord 3: Ord, som ikke passe sig i deres Mund, eller paa dem de siges til. Denne Forskiel mellem *Øge-Navne* (Kenninger) og Ukvemsord, synes overalt Mange, ihvor klar den er, ei ret at kunne finde sig i, og jeg vil derfor oplyse den med et Exempel, taget af det første Abc-Riim: naar man kalder dem der efterabe Andre, det være nu Göthe, Tiek, Oehlenschläger, Calderoni, eller hvem man vil, *Abekatte*, da er det et *Øge-Navn*, som de ved egne Fortjenester have erhvervet sig, og altsaa bør tilegne sig, fremfor enten det Navn de fik i Daaben eller i Arv; naar man derimod kalder dem *Abekatte*, der Ingen efterabe, da bliver vel Ordet det Samme, men Forbindelsen gjør det til et tomt Skiældsord, som kun en arrig Dreng kan bruge. Kun for saa vidt da, som det er i den rette Mund, er dette Ord i Abc-Rimet paa sit rette Sted; men om Digteren har tænkt sig Drengen saa uvorn, at han vilde kalde Præster *Abekatte*, naar de holdt sig til deres Bibel, skal jeg lade være usagt; kun det vil jeg sige, at vover nogen Dreng at komme ud med Sligt, da skal jeg see til at lære ham, det er af de Dage, da Drengene kunde slaee sig til Ridder paa dem de kaldte Bibel-Ryttere.

Det andet Riim er desværre alt for sandt, thi man kan gjerne betragte de Smaa og meget 436Andet i vor Tid, som lutter nyt Galskab, der maa takke Bindet, hvoraf man rev Bibelen ud, for at det endda paa en Maade kan holde sammen, og det vil jeg formode er Digterens Mening, men naturligviis ikke Drengens, hvis Mening det upaatvivlelig er, at skiælde mig ud for en Bibel-Forkvakler, som han dog ikke behøvede at lede saa lavt for at finde. I Øvrigt kunde det gamle Riim med langt mindre Forandring, kommet til at indeholde en langt trøsteligere Sandhed, den nemlig, som jeg vil haabe Historien snart paa Ny vil stadfæste:

I velberedte Kalve-Skind
Kan Biblen herlig bindes ind.

Det tredje Skiældsord skal være *Criticus*, og det veed man da nok, jeg er alt for *ucritisk* til at turde tilegne mig i den Forstand, hvori det for Andre kan være et ganske passende *Øge-Navn*.

Det fjerde Skiældsord er en *Drage*, som skal findes ved Gammelstrand, hvad den har at gjøre i vor Gade veed jeg naturligviis ikke, men i en Drengemund er den hjemme, uden dog vel at skrække ret mange.

Den poetiske *Ebbe* i det femte Riim er nem at finde, og skal hos Digteren ventelig betegne det poetiske Ab, Eb, Ob, hvoraf vi rigtig nok har formeget i Landet, uden engang at regne Vandet med, men jeg har min Samvittighed fri, thi jeg gjør alt Mit for at bidrage til en ønskelig Ebbe i den store Syndflod.

Det sjette Riim er ganske sandt, men skal jeg være Fanden, tager man unægtelig Feil af Kjolen.

Det næste Skiældsord skal nok være *Grundtvig*, og jeg troer nok, at mangel en vilde heller hedde Fanden, som man veed er ingen Ting, end det, men jeg vilde dog ikke bytte, og de Smaa skal ikke sige, jeg har brugt det imellem deres *Øge-Navne*, ligesom jeg tør berolige dem med, at de vist aldrig skal blive satte i Classe med mig. Hvad Drengen ellers har meent med det Riim veed jeg ikke, men Digteren har sagtens seet, hvad der er sandt, at jeg med Satiren seer de Smaa til Bedste.

I det ottende Riim er to Skiældsord, eller flere, om man vil, og her kalder Drengen, som bestandig har sig selv, og sin Fremtid i Hovedet, sagtens mig en Himmelstud og Kirketyr, fordi jeg 437i Dannevirke, som han meget træffende kalder min blaa Stilebog, har sagt den simple Sandhed at Apis-Kalven kan med Tiden voxer

til en Himmel-Oxe.

Dog, jeg vil ikke misbruge Læserens Taalmodighed, men kun pege endnu paa et Par af de mærkeligste Riim.

Et af dem er upaatvivlelig følgende:

En Kapellan kan gammel blive
Og holder sig ved Haab ilive,

hvor Drengen, i det han mener ret at sige mig en Grovhed, tillægger mig en særdeles Roes, thi naar, som her er Tilfældet, hverken Dovenskab eller den Caracteer man har taget med sig fra Academiet og sit Embede, er Skyld i at man bliver en gammel Capellan, da er det al Æren værd, at kunne holde sig ved Haab *ilive*, og have Munterhed nok til at tage sig lidt af de Smaaes forsømte Opdragelse. For Resten skal de Smaa ikke glædes ved at Kapellanen kan blive *gammel*, thi han tør haabe:

De Smaa det vist ei vidt skal drive,
Mens Kapellanen er ilive,
Mod dem er han en Morten Luther,
Og de er Smaadyr, Substituter,
Trods alle Marrekatte-Rænker,
Hveranden dratter, før han tænker,
Hveranden synker, som han flyder
Som døde Sild og tørre Jyder,
Det er en Præsts Orakel-Sprog
Til hver en mundkaad Skolepog,
Som Sandhed selv tør byde Trods,
Og arrig kalde den en *Klods*,
Som, førend Pogen kunde væve,
Sig did opsvang, hvor Aander svæve.

Dog, Stop! de Smaa kunde snart tænke, jeg tog mig det nær, at de skiælde mig ud, og maaskee blive medlidende, men det skal de ikke, thi Grovhederne gaae ligesaa let igiennem mine Øren, som igiennem deres Mund; det Eneste, der gør mig Ondt, er, at de vil være saa dumme og uartige, og jeg seer heller de slaae sig fordærvet paa mig, end andensteds, hvor de muelig kunde gjøre Skade først.

Altsaa, tilbage til Digteren, som dog ikke over at spille de uorne Smaa, har aldeles glemt sig selv, thi det beviser følgende Riim:

438 Det meget Qvæg du har paa Stalde
Vi Qvæglinger og Smaaqvæg kalde.

thi hvordan man vender det, faae de Smaa her baade Last og Skam. Ret construeret lyder det saaledes: vi Qvæglinger ∴ Kalve kalde og det meget Kvæg, du har paa Stalde, Smaaqvæg, netop ligesom jeg, thi jeg kalder f. Ex. det meget Kvæg jeg har bundet ind i Riimbrevet Kalve eller Kvæglinger. At Drengen har havt i Sinde at gjøre Nar ad mine Kvædlinger, men ikke vidst hvordan han skulde bære sig ad, er for Resten klart.

I Anledning af Rimet:

Zeloten er af Hundear, t
Er glubsk, og løber med en Fart,

vil jeg blot bemærke, at man gierne maa anvende det paa mig, thi at være Zelot ∴ Nidkiær er ingen Skam, naar man kun er det *for Sandhed*, naar man ikke er *hundsk*, taaler man godt at lignedes ved en Hund i Troskab mod sin Herre og Glubskhed mod Tyve og Kieltringer, og det er godt at kunne tage Benene med sig, naar man kun ikke fægter med Hælene.

Om Ulven, der siges at gaae paa Luur ved Kirken og stjæle Troens Giæs og Faar, vil jeg kun sige Saameget, at dersom nogen af de Smaa har Lyst og Mod til at kalde mig en saadan Ulv, skal jeg vise ham, at jeg ikke sparer et vantro Faar. Hvad de saakaldte Troens Giæs angaaer, da tiener til Efterretning, at de har aldrig været til, men Navnet har med saamegen anden Løgn kun indsneget sig i Aandens Naturhistorie, derved at man saae med Gaaseøine, og tog saa Troens Svaner for Giæs. I Øvrigt er det ganske passende, at Digteren lader sin lille Giæsling see Kirke, Tro og Svaner med sine egne Øine.

Endelig finder jeg et mærkeligt Prognosticon for den Lille i Rimene:

At skrive Folk et **X** for **U**
Mit Barn, forgiæves prøver du,

Med *Øge-Navne* skal du kneise,
Og ud i Verden langt omreise.

Med Efterskriften har jeg Intet at gjøre, thi der kan jeg slet ikke finde Digteren, men kun Drengen, som altsaa ventelig har skrevet den paa sin egen Haand. At for Resten Abeceten allerede paa en Maade er *indført* i Instituterne, tvivler jeg ikke paa, og især derfor, anseer jeg *Pegepin*⁴³⁹den for nyttig, ligesom jeg af samme Grund vil tilføie i en Sum, hvad der i Abeceten er udeladt, Budene nemlig, der kan indbefattes i det ene: Du skal, vær en evig! pibe; Troes-Artiklerne, som ligeledes falde sammen i den ene: jeg troer, vær en evig! jeg er klogere end hele Verden; og Bønnerne, som alle gaae ud paa det Ene: gid jeg bare var en Stærkodder, og havde en Pibe som Rundetaarn, saa skulde I, vær en evig! *bare see Løier*.

Nu vil jeg haabe de Smaa nok kan stave sig frem, og stave sig til, hvad de vil baade ved at stampe imod Braadden, seer jeg imidlertid, at de endnu behøve nogle Timers Underviisning, som den Riimbrevet gav dem, skal jeg tjene dem, thi jeg har fuldt og fast besluttet, ikke at standse deres Optugtelse paa Halvveien, men blive ved saalænge, til de lære, de ere Dreng, som skal læse bedre over, førend de vil snakke med, eller til de lære mig, at jeg er Drengen, som jeg umuelig kan troe paa deres Ord, om de end beseigle det med deres høiest Trumf, ja om de saa viste mig, at de kan skiælde, bande og banke alle Gammelstrands Matroner baade sønder og sammen, thi det beviser i mine Øine hverken meer eller mindre, end hvad jeg veed, at de ere store Bengler, og at, naar man regner Statister, Figuranter og Klappere med, er deres Navn Legio. Gid det for Resten gaae *dem* vel, der ikke vide hvad de gjøre, og gid de Andre maa ligge som de har redt, saa man kan faae Ørenlyd og Tid til noget Bedre!

N. F. S. Grundtvig.